

// Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2010. – № 10. – С. 10–20.

4. Мартьянов М. П. Мультикультурність сучасного світу: проблема діалогу // www.rusnauka.com/2_KAND_2009/Philosophia/39588.doc.htm

5. Медведська Л. «Шекспірівські пристрасті» навколо світової літератури // Освіта України. – 2012. – 16 квіт. – С. 8–9.

6. Михальченко М., Скотний В. Яка філософія потрібна сучасності? // www.viche.info/journal/989.

7. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою: Світова література. 5-9 класи. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013.

8. Ніколенко О. М., Таранік-Ткачук К. В. Нова програма зі світової літератури – новий етап у розбудові гуманітарного простору України // Зарубіжна література в школах України. – 2012. – № 7-8. – С. 2–6.

9. Ніколенко О. М., Таранік-Ткачук К. В., Фоміна С. П. та ін. Такий страшний Гаррі Поттер, або Чи потрібні учневі сучасні підліткові романи в шкільній програмі? // Освіта України. – 2012. – 14 трав. – С. 8–9.

10. Ніколенко О. М., Таранік-Ткачук К. В., Фоміна С. П. та ін. Ще раз про «шекспірівські пристрасті» щодо світової літератури // Всесвітня література в сучасній школі. – 2012. – № 5. – С. 3–8.

11. Попова О. Б. Суб'єкт-суб'єктна комунікація в освітньо-виховному дискурсі // http://filosof.com.ua/Jornel/M_67/Popova.pdf

УДК 372.882.1(100)+378.016:821(100)

Лідія Мацевко-Бекерська
(Львів)

«ФЕНОМЕН ЮАСИ» І СУЧАСНА ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТА

Для сучасної методики викладання світової літератури особливо актуальним виявляється питання про систему максимально ефективних методичних прийомів організації вивчення літератури. Особливість полягає у потребі узгодити тенденції посилення аудіовізуалізації, зниження читацької активності учнів та студентів із ускладненням процесів пізнання культурологічної, історичної, філософської глибини та складності літератури. Визначена настанова на процес або на результат в осмисленні літератури спрямовує також методичний пошук.

Ключові слова: методика викладання літератури, реформа, реформування, літературна освіта, мотивація вчителя / викладача.

Розмірковуючи про особливу значущість та відповідальність інтелекту, видатний вітчизняний учений Дмитро Зербіно апелює до наукознавчого терміну «феномен Юаси» – феномен, оприявлений за результатами тривалих емпіричних досліджень та статистичного аналізу, щоправда в царині природознавчих дисциплін. Суть запропонованого та сприйнятого науковою спільнотою поняття полягає у визнанні факту міграції центрів наукової активності – період процвітання певної наукової галузі в «країні-центрі» становить майже 80 років [див.: 2, 134–135]. Новітня українська методична думка увійшла у період особливого зацікавлення методикою викладання літератури і, передусім – світової літератури. Як слушно наполягає проф. Олександра Савченко, настав час для відмови від дискусій щодо реформування освіти та його перспектив, натомість визріла необхідність для реформи з конкретними результатами. Отож, саме тепер, коли після тривалих фахових роздумів та досягнутих компромісів, зрівноважування багаторічного методичного досвіду з актуальними потребами часу й досить складними вимогами до навчально-виховного дискурсу набула чіткості парадигма літературної освіти, понад те – здобула предметну та вичерпну деталізацію в програмах, навчально-методичних комплексах, наукових дослідженнях, постає традиційне питання: як навчати сучасного учня? Природно, що ефективно це може робити лише сучасний, високоосвічений, ґрунтовно підготований учитель.

З одного боку, визначення методологічної основи, окреслення методичної системи постійно перебуває у полі науково-дослідницького та практичного зацікавлення – цьому питанню з різних точок зору присвятили увагу всі філософи від доби Античності і дотепер. З другого – вже не перспективним (уявним, очікуваним, передбачуваним тощо), а доконаним і явним став феномен Іншості у новітній системі освіти.

Розуміння цього феномену зумовило масштабне дослідження 2001 року: група фахівців різних галузей (педагогіки, психології, генетики, фізіології, астрології) вивчила нові тенденції освітнього процесу і запропонувала дещо несподівані висновки. Результати під промовистим заголовком – «Карма поколінь» [див.: 5] – переконливо, хоча й досить дискутивно (бо інструментально поєдналися традиційні наукові підходи з оригінальними, однак нетрадиційними принципами) репрезентували ментальні типи тих, хто навчається, і тих, хто навчає.

Для усвідомлення важливості здійсненого дослідження у сфері викладання світової літератури варто ознайомитися із висновками групи дослідників якнайретельніше. Отож:

✓ **Діти 60-х років.**

Як уважають науковці, «поєднання планет Урана та Плутона в зодіакальному знаку Діви, яке діяло з 1962 до 1966 р., сформувало поко-

ління «афганців» – людей, котрі, пройшовши через війну та зневірившись у комунізмі, стали головною силою реформ 1988–1993 рр. Саме вони тоді склали кістяк бізнесу, але, перебуваючи під впливом ексцентричного й істеричного Урана й агресивного, пов'язаного з війною, кров'ю та криміналом Плутона, не змогли втримати позиції, ставши жертвами кримінальної війни» [5]. Як бачимо, це вік активного сьогодні вчителя, а що видається особливо важливим – вчителя, котрий перебуває в статусі «досвідчений» і прагне реалізувати соціальну та фахову роль наставника.

✓ **Діти 70-х років.**

«Прийшли після «афганців». Після опозиції планет Сатурн – Нептун (літо 1969 р.), яка означала недовіру до будь-чого, зв'язка Уран – Плутон розпадається, а Сатурн починає наздоганяти Уран, Плутон й Нептун, дедалі більше впливаючи на них. Уран із Плутоном розходяться все далі, залишаючи дедалі менше місця ідеалізму й романтизму. Звідси – зменшення інтересу до наук, інтелектуальних занять, якась цілком інакша, своя логіка мислення, побудована на прагматизмі. Дітям 70-х притаманне повне нерозуміння своїх батьків. Ми їм нічим допомогти не можемо. Наш досвід для них не підходить. Єдине, що ми можемо для них зробити, – це не заважати, не втручатися в їхнє життя» [5]. Не менш активний вік сучасного вчителя, який здобув традиційну освіту, в тому числі й педагогічну, однак особисто пережив і відчув трагедію суспільних протиріч та суперечностей. Вчителі саме цієї вікової категорії почали створювати фундамент нових методологічних парадигм і відпрацьовувати нові, принципово інші методичні підходи до викладання літератури, зокрема.

✓ **Діти 80-х років.**

Особливі тим, що «у жовтні 1980 року Сатурн увійшов у Терези, де ще перебував Плутон, відразу різко посиливши цим інтелектуальний потенціал новонароджуваних. У вересні 1983 року обидві планети переходять у знак Скорпіона, де активним виявляється Плутон, що також дає високий рівень усвідомлення світу, сплеск нестандартного мислення» [5]. Це було основною причиною, чи не лише це, однак дослідники наполягають, що «у ці роки, особливо восени-взимку, народжувалися люди непересічні – майбутні вчені-теоретики, відкривачі нових дисциплін і професій, нових форм мистецтва (весняно-літні діти простіші та спокійніші). Але, крім чеснот, у них чимало й ганджів. Цим дітям дуже потрібна наша допомога й особливо наша любов. У них багато психологічних проблем, вони страждають від сварок між батьками, від гіперопіки, від хвороб родичів, від нерозуміння вчителів у школі. На таких дітей не можна кричати, впливати силою, примусом: тільки прохання та роз'яснення, доброзичливість і любов. Не складаються в

дитини стосунки з кимось із рідних – потрібно зробити все, щоб погасити конфлікт» [5]. У педагогічному колективі це молода генерація фахівців, які здебільшого прийшли у професію не особливо переймаючись власним покликанням, не маючи достатньої підготовки (позаяк час їхнього академічного навчання був часом методологічної невизначеності й відсутності позитивних настанов на учителювання). Водночас ці люди – дуже важлива складова сучасного освітнього дискурсу, адже це батьки учнів початкової школи. Природні творчі потенції, помножені на об'єктивну складність їх реалізувати і неймовірну відповідальність, пов'язану із вихованням власних дітей, часом ускладнюють працю вихователів та вчителів.

✓ **Діти 90-х років.**

Відзначаються, на думку дослідників тим, що «наздогнавши зв'язку Уран – Нептун у Козерозі востаннє (жовтень 1989-го), Сатурн нарешті втрачає вплив на ці планети. «Великі реформатори» зникають, природа більше не вкладає всі свої дари – і погані, і хороші – в одну людину, а розкидає їх як заманеться. Зв'язка Уран – Нептун, що переходить з Козерога до Водоля, провокує хвороби й дивацтва» [5]. Ймовірно, тому зроблений висновок, що «діти 90-х – це образно «хіпі» ХХІ ст. Батьки в них – невлаштоване покоління «афганців» або відчужене покоління 70-х» [5]. Звичайно, перспективи для цих людей не вельми оптимістичні: «невлаштованість загрожує багатом. Певне, це буде пов'язано зі зміною самого укладу життя в ХХІ ст. Так чи інакше, у багатьох із них не буде ні роботи, ні сім'ї в нашому розумінні» [5]. Для розуміння цієї частини суспільства варто керуватися давнім принципом «не нашкодь!» і намагатися забезпечити хоча б дві складові психологічного комфорту: «по-перше, потрібно подбати про здоров'я таких дітей. По-друге, [...] із раннього віку потрібно привчати до самодисципліни, розвивати в них почуття відповідальності [...] Діяти тільки особистим прикладом!» [5].

✓ **Діти початку ХХІ ст.**

Цілковита terra incognita для педагогіки й методики. За спостереженнями, «початок ХХІ ст. характеризується зв'язкою Юпітер – Сатурн у Тільці. Уран і Нептун нарешті розходяться, ситуація стає «нейтральнішою». Народжуються люди з хорошою практичною кмітливістю, багатосторонніми здібностями. Навіть після нової опозиції Сатурн – Нептун (2006 рік) гороскопи народжених у той час будуть найчастіше гармонійними, оскільки планети розподілено на небосхилі більш-менш рівномірно. Це покоління активних, енергійних людей» [5]. Наразі це покоління не вивчене з точки зору психології та педагогіки, залишається простором виняткової відповідальності для батьків (талановитих, але розгублених і невпевнених у собі), вихователів, учителів, наставників.

Водночас це саме те покоління, для якого методика викладання світової літератури входить у новий цикл вдосконалення, позаяк це нинішні першокласники і вони приєднуються до програми, що починає свою апробацію.

Таким чином, проблема оновлення методичних підходів до вивчення літератури має особливе значення в новітній педагогічній думці, потребує ґрунтовного психологічного супроводу, а також нейрофізіологічних рекомендацій. Невипадково в різні періоди з'являлися ідеї про дітей Індіго, про причини, зовнішні та поведінкові ознаки гіперактивності сучасного школяра. Також достатні підстави мають шкільні програми з методиками розвитку природної обдарованості, певних здібностей. Водночас дослідження методичних аспектів оптимізації навчально-виховного простору мусить враховувати сучасні наукові тенденції, зокрема щодо встановлення ціннісної парадигми постглобалізації – наступного після глобалізації етапу розвитку людства. Як стверджує М. Чешков, «наприкінці ХХ ст. глобалізація, що розуміється – в першу наближенні – як зростаюча взаємопов'язаність світу, входить в критичну фазу: після майже двох десятиліть розвитку по висхідній цей процес дає явні збої, особливо у сфері фінансів і економіки, і викликає масові громадські рухи альтернативного спрямування. Ситуація настільки серйозна, що дає підставу ставити питання: чи не вичерпала себе глобалізація і навіть – що є постглобалізація?» [6]. Цю ж думку на практично-методичному рівні висловлює М. Колотило: «Сучасне глобалізоване суспільство з властивими для нього з однієї сторони невизначеністю, хаотичністю, а з другої – рефлексивністю, мультикультурністю висуває певні вимоги до трансформації моделі функціонування університетської освіти. Не в останню чергу ці зміни стосуються й питання організації навчального процесу» [3]. Отож, маємо підстави задуматися над новими викликами перед освітою, над новими загрозами для гармонійного розвитку кожного учня – і, що найважливіше, над сучасними, актуальними прийомами цілісного та системного осмислення художньо-естетичного простору, яким є світова література.

Новітня методична думка підставово апелює до ґрунтовних теоретичних досліджень психології (праці Б. Ананьєва, Б. Блонського, Л. Виготського, Г. Костюка, А. Щербаківа, С. Рубінштейна, О. Леонтьєва), напрацювань з педагогіки й дидактики (Ю. Бабанський, І. Лернер, М. Скаткін, М. Махмутов, В. Онищук, В. Бондар, А. Капська, Р. Бернс, Б. Вульфсон, А. Джуринський, З. Малькова, С. Френе, А. Хуторський та ін.), до аспектів розробки загальнодидактичних підходів викладання світової літератури, класифікації методів, прийомів та видів навчальної діяльності, проблемного навчання, сучасного уроку і способів його

реалізації тощо. У жовтні 2011 р. в Києві відбувся Міжнародний симпозіум «Переміщення центрів науково-технологічної активності на європейському просторі та міжкраїнна (в оригіналі «межстрановая») мобільність учених і спеціалістів: сучасні тенденції». [див.: 4]. Організаторами симпозіуму були: Національна академія наук України, Міжнародна асоціація академій наук, Європейська академія наук, мистецтва та літератури, Євразійська асоціація університетів, ООН з питань освіти, науки і культури, Національна комісія України у справах ЮНЕСКО, деякі науково-технічні проекти. У ході симпозіуму головна увага науковців була зосереджена на політичних, соціальних, економічних аспектах переміщення центрів науково-технологічної активності на європейському просторі, а також на можливостях Болонського процесу для забезпечення міжкраїнної мобільності. Таким чином, артикульована важлива панорама всебічної освіченості, глибокої ерудованості, володіння якнайширшим спектром знань та практичних умінь. Звичайно, головна увага традиційно зосереджена на мобільності технологічних ідей, в той, як гуманітаристика (особливо, сфера педагогіки та методики) продовжує локальну самоідентифікацію та вдосконалення. Як підкреслює Ю. Афанасьєв, сьогодні «необхідна нова, наукова педагогіка з іншою організацією навчального процесу, іншим його змістом, іншими рольовими функціями вчителя та студента. Вагомим аргументом на користь такого підходу є розуміння знання не лише як результату, а як постійного процесу отримання все нового знання» [1, 29]. Отож, слід погодитися, що навчальний процес має організовуватися на основі принципу діалогізму, формуючи тим самим новий тип мислення, новий тип культури і не впадаючи при цьому в те, що П. Бурд'є називає науковою або університетською «доксою»: поширення «коридорного» способу думок, підлаштування під знайомі опозиції, під те, що вважається само собою зрозумілим, вважається вже остаточно досягнутим тощо» [цит. за: 1].

До питання «як навчати сучасного учня?» приєднується низка інших, не менше важливих – яким є сучасний учень? яким повинен бути сучасний вчитель? яким має бути сучасний урок? (сучасна школа, сучасна освіта), які конкретно-навчальні ситуації можуть створити максимально продуктивний навчально-пізнавальний, розвивальний та виховний діалог? Щоразу новий поворот «лінзи поляроїда» відкриватиме нові грані цілісної проблеми – як зробити дитину щасливою в школі, як мотивувати настільки, аби читання, зокрема, стало необхідною, невід'ємною частиною життя дитини? Яка альтернатива може існувати в ситуації, коли на екрані великими літерами на яскравому тлі читаємо: «Й. В. Гете. Фауст. Час читання: 8-10 годин, час читання скороченого варіанту: 7–10

хвилин»? Водночас біля сайту зі скороченим викладом світового літературного шедевр шикуються ряд відсилань до його кіноадаптацій. Власне тут найчастіше зароджується системна помилка в методиці – вчителі «розв'язують війну», адже цілком заперечують очевидний факт: на сучасному «п'єдесталі» трійка джерел інформації упевнено розташувалася в послідовності – інтернет, кіно, книга. Визнання цього факту зумовлює форматування успішної, позитивної, діалогічно комфортної методики викладання літератури. Сенсорна пропорція в організації навчального процесу не була об'єктом спеціального методичного дослідження, однак сучасний учень, незважаючи на природну домінанту сприймання інформації ззовні, дедалі виразніше тяжіє до візуалізації, до потреби спочатку побачити, далі відчуті і лише потім – зрозуміти й осмислити.

Проблема підготовки вчителя світової літератури перебуває в центрі великого, складно організованого та оригінально структурованого кола – культури освіти. Будучи організацією життя учня і навчального середовища відповідно до встановлених цілей і рівня розвитку людства в конкретно-історичний період педагогічної взаємодії світової та національної культури, культура освіти зумовлюється значним мотиваційним контекстом, ґрунтується на численних об'єктивних передумовах становлення та формування, втілюється у щоденному, ситуативно оригінальному діалозі чи полілозі. Учитель – представник одного з пластів культури, зокрема, її надзвичайно відповідального сегменту – творення ментального портрету. Тому вчитель репрезентує індивідуальне уявлення про культуру, відтворюючи думки і традиції соціальної групи, яку він представляє. Необхідними складовими фахового викладання світової літератури є не лише комплекс загальних та конкретних знань, відпрацьована система умінь та навичок, конкретне бачення пізнавального результату, але й уміння гармонізувати ідеальне бачення навчальних компетентностей, котрі засвоїли учні, з реальними навчальними умовами та ситуаціями. Водночас слід визнати особливу роль предметної та методичної компетентності самого вчителя. Проведене на початку літа 2013 року соціологічне дослідження засвідчило досить несподівані результати. До кола респондентів були запрошені вчителі світової літератури загальноосвітніх та спеціалізованих шкіл м. Львова та Львівської області. 90 % ствердили стаж педагогічної діяльності понад 20 років, відповідно – така ж тривалість викладання світової літератури. Всі опитані педагоги: 1) не змогли назвати десяти основних особистих методичних здобутків у викладанні предмету; 2) не змогли конкретно визначити проблем діючої навчальної програми зі світової літератури, а також запропонувати шляхів подолання найбільш важливих серед них; 3)

визнали, що не знають змісту Концепції літературної освіти і Навчальної програми зі світової літератури (що вступає в дію з 01 вересня цього року). Процес обговорення пакету нормативних документів, що тривав два роки і викликав напружені дискусії, виявив інтелектуальний та методичний нігілізм тих, хто безпосередньо повинен планувати, проектувати, конкретизувати навчально-виховний дискурс, моделювати навчальний діалог, діагностувати, коригувати й оцінювати результати навчально-пізнавальної діяльності учнів. Водночас характеризуючи домінантні риси сучасного школяра, вчителі одноголосно назвали «самовпевненість, некерованість, впертість, небажання вчитися», тобто визнали, що гіперактивність – домінанта сучасного школяра.

Таким чином, особливої гостроти набула проблема фахової підготовки вчителя світової літератури, який з одного боку, досконало знає предмет і володіє необхідними методичними навичками практичного викладання літератури, а з другого – «гідний свого учня» (за визначенням вчителя-математика Ісаака Кушніра). Як наявність університетського диплому не є запорукою високої моралі, честі, гідності тощо, так і наявність формального права викладати навчальний предмет не свідчить про достатній фаховий рівень та психолого-педагогічну підготовку викладача чи вчителя. Новий історичний період нагально вимагає нових підходів до підготовки педагога – співрозмовника, наставника, коуча. Сучасний вчитель не може гарантувати успіху від засвоєння системних знань чи відпрацювання конкретних умінь, не може створити практичних схем осяжно близького майбутнього, де літературні компетентності відіграватимуть вирішальну роль.

Тривалі спостереження за різними групами цільової аудиторії, численні опитування, спроби моделювати нові навчальні ситуації та проблемні блоки переконують у необхідності застосувати синергетичні принципи та підходи на всіх рівнях освітньої системи. Як відомо, синергетика не лише має справу з нелінійними, нестабільними системами, а й розглядає складні відкриті системи, що еволюціонують. Якщо традиційно відкритими вважаються системи, що обмінюються із зовнішнім світом речовиною, енергією та інформацією, то освітній простір є класично і показово відкритою системою, до якої продуктивно і результативно може бути застосований синергетичний потенціал. Зокрема, методика викладання світової літератури має можливість слугувати двома ключовими ідеями синергетики: ідеєю самоорганізації як самостійного феномена та ідеєю універсальності закономірностей самоорганізації. Якщо самоорганізація – це здатність систем до саморозвитку, самозародження, користуючись при цьому не тільки і не стільки зовнішнім припливом енергії, інформації, речовини, скільки своїми

внутрішніми можливостями, то для викладання літератури відкривається надзвичайно великий простір творчої думки вчителя й сміливих ідей-пропозицій учня.

Основи синергетики та нелінійної динаміки відкривають перед методичними змаганнями у царині літератури об'ємний і різноманітний нелінійний світ. Оскільки нелінійність – це порушення принципу суперпозиції в деякому явищі (результат суми впливів не дорівнює сумі їх результатів), то факт Іншості нинішнього учня може сприйматися не як корінь прикладних проблем, не як перешкода для апробації нових методичних прийомів, а як стимул для пошуку нових рішень, моделювання нових ситуацій. Простуючи логічним ланцюжком, визнаючи глобальну Іншість атрибутом сучасної освіти, мусимо сприйняти як факт і наявність кризових ситуацій – ситуацій, що потребують кардинально інших, незвичних, часто некомфортних рішень. Саме у кризових ситуаціях, характерних для періоду корінного реформування освіти, активізуються нелінійні методи, нелінійне мислення, позаяк у нелінійної моделі є така істотна перевага, як більш реалістичний опис складних процесів. Нелінійний підхід вносить об'єктивні корективи в категоріальну структуру педагогіки як науки, а отже – і методики як її прикладної галузі. Синергетичний підхід дає можливість не лише вводити нові категорії в педагогічну, методичну лексику («хаос», «біфуркація» тощо), але й орієнтує на новаторське мислення, на зміну стилів мислення. Якщо синергетика дає знання про ефективне управління складними системами, то для методики викладання літератури актуальним чинником є визнання домінанти не сили, а правильної топологічної конфігурації (архітектури) впливу на складну систему. Достатнє володіння навичками синергетичного мислення дає можливість налагоджувати процеси самоорганізації, упорядкування у «некерованих», з позицій традиційної педагогіки, системах. Передбачувані, продумані, добре сплановані дії складових такої непростой системи завдяки виразному застосуванню синергетичних підходів можна використовувати конструктивно для вирішення конкретних педагогічних завдань.

Тривалі роздуми про горизонти сучасного освітнього простору, про «райдуги проблем», що тримають у динамічній напрузі методичний поступ світової літератури на матриці передусім середньої школи, дедалі переконливіше схиляють бажання згармонізувати духовно-естетичний, ціннісний потенціал літератури з реальними можливостями, інтелектуальною спроможністю та осмисленим бажанням сучасного учня вчитися до перспектив методологічного дослідження та методичної апробації потенціалу синергетики. Зокрема, з позицій синергетичного підходу цілком можливо:

- ✓ доцільно поєднати чинники управління розвитком особистості (колективу), враховуючи «людську змінну» в системі специфічних навчальних ситуацій, що реалізують освітню діяльність в ділянці вивчення світової літератури;
- ✓ увести самоорганізацію і саморозвиток у постійну та активну взаємодію вчителя та учня з реальним освітнім середовищем;
- ✓ практично втілити розуміння умовності педагогічних догматів і розуміння того, що педагогічні закони мають імовірнісний характер (Є. Л. Прасолова). Це особливо стосується вивчення літератури, де кожна сторінка потенційно здатна спровокувати мало очікувану реакцію у свідомості сучасного учня.

Отож, «феномен Юаси» привертає увагу як до плинності науково-дослідницьких тенденцій, так і до тривання традицій – однак традицій у пошуку позитивних орієнтирів, у налагодженні порозуміння вчителя з учнем за посередництва художнього тексту, у відпрацюванні ефективних прийомів вивчення літературної класики.

Таким чином, методика викладання світової літератури розпочинає новий етап розвитку, коли інституційно зумовлена реформа освітнього процесу потребує і об'єктивних змін у підходах до розуміння літератури як предмету вивчення у школі, і суб'єктивного переживання кожним учителем власної відповідальності за формування особистості – цілісної, гармонійної, адекватної нинішнім непростим умовам трансформації суспільства.

Аннотация

Для современной методики преподавания мировой литературы особо актуальным оказывается вопрос о системе максимально эффективных методических приемов организации изучения литературы. Особенность состоит в потребности согласовать тенденции усиления аудиовизуализации, понижения читательской активности учеников и студентов с осложнением процессов познания культурологической, исторической, философской глубины и сложности литературы. Определенная ориентация на процесс либо на результат в осмыслении литературы обуславливает также методичный поиск.

Ключевые слова: *методика преподавания литературы, реформа, реформирование, литературное образование, мотивация учителя / преподавателя.*

Summary

The problem of the system of the most effective methodological techniques of literature study organization is of current concern for modern World Literature teaching methodology. The peculiarity lies in the need to adjust the tendencies of audio visualization, the decrease of pupils' and

students' reading activeness to the complication of study processes of cultural, historical, philosophical background and complexity of literature. Methodological search is also coordinated by the specified orientation on the process or the result in understanding literature.

Key words: *literature teaching methodology, reform, reformation, literature education, teacher's / professor' motivation.*

Література

1. Андрущенко В., Дорогань С. Світоглядна культура сучасного вчителя: проблеми формування // Вища освіта України. – 2002. – № 3.
2. Зербіно Д. Наукова школа: лідер і учні / Дмитро Зербіно. – Львів: Євросвіт, 2001. – 208 с.
3. Колотило М.О. Впровадження інноваційних методик проведення лекційних та семінарських занять в контексті реорганізації системи вищої освіти ХХІ століття / М.Колотило // www.intkonf.org
4. Материалы Международного симпозиума «Перемещение центров научно-технологической активности на европейском пространстве и межстрановая мобильность ученых и специалистов: современные тенденции» // www.stepsmoving.ho.ua/10201].
5. Носарева Л. Карма поколінь / Людмила Носарева // Дзеркало тижня. – 2001. – № 13.
6. Чешков М.А. Глобалістика як галузь наукового знання / М.Чешков // www.refs.co.ua/52520-lobalistika_kak_otrasl_nauchnogo_znaniya.html

УДК 372.41 : 37 : 821

Світлана Сафарян
(Київ)

ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ СВІТОВІЙ ЛІТЕРАТУРИ

У статті проаналізовано шляхи формування читацької компетенції школярів на уроках світової літератури з урахуванням особистісної орієнтації; охарактеризовано основні принципи організації навчального процесу та особистісно орієнтовані технології навчання світової літературі.

Ключові слова: *читацька компетенція, читацькі уміння, читацька культура, особистісно орієнтоване навчання, технології, принципи навчання.*